

DOMOVINA

Iskaja vsaki petek v tednu. — Dopisi naj se izvođijo pošiljati uredništvu in sicer frankirano. — Rokopisi se ne vračajo. — Za inserate se plačuje 50 kr. temeljne pošiljine ter od vsake petit-vrste po 10 kr. za vsakokrat; za večje inserate, kakor tudi za mnogokratno inseriranje primerni popust. — Naročnina za celo leto 3 gid., 3 pol leta 1 gid. 50 kr., za četrt leta 80 kr., katera naj se pošilja: Upravništvu „Domovine“ v Celji.

Tiskovna svoboda.

Iz bridkihkušenj, ki jih je doživela „Domovina“ zadnje mesece, pač moramo sklepati, da se bližamo zopet oni svobodi, kakršna je živela za slovensko slovstvo pred ustavno dobo, ali kakršno nam je dal slaboznani minister Bach. Karkoli in kakorkoli pišemo, nad vsem se spodtaka naša pravcata birokratska cenzura. Edino le gospodarskih člankov se še ni lotil državni pravdnik, s čemur nam menda hoče reči, naj pišemo le kako se repa okopava in trtna uš zasleduje. Nikar pa naj ne zve ljudstvo, kakšne pravice ima kot svobodni državljani in davkoplačevalci; tudi naj ne zve, kako se te njegove pravice na vseh koncih in krajih teptajo, kakšne naklepe kujejo prusofilski naši nasprotniki proti naši narodnosti in — Avstriji.

Nehvaležno je sicer braniti avstrijske koristi, kakor nam je to povedalo naše državno pravdnništvo s konfiskacijo drugega članka v zadnji številki, a ravno tako nas kaznuje, če pišemo, naj bi se ne brigali preveč za stvarni pojem, nego le delali za ožje naše koristi. Kako pa še naj pišemo, da se ognemo teh neprilik? Tiskovne oblasti nas nehoti silijo, da bi izpustili iz svojega gesla „za cesarja“ (državo), cesar pa zopet ne moremo storiti kot verni podaniki svojega cesarja in Avstrije.

Kaj se hoče doseči s to strogo cenzuro? Svobodnega mišljenja nam ne morejo prepovedati, a da ne smemo svojih mislij niti v govoru niti v pisavi izražati, to je najhujši absolutizem, ki vzgaja le nezadovoljneže in kuha tiho jezo. Jabelko visi le tako dolgo na veji, da dozori, potem pa pade na tla brez vsakega zunanjega vpliva. Tudi ljudska nevolja molči le toliko časa, dokler čuti nad seboj duhomorni pritisk, ta pritisk pa mora prej ali slej odnehati, sicer ga iz

bruhne kipeča duševna sila, kakor vrže zabit sod pilko v zrak.

Zgodovina vseh tlačjenih narodov nam spričuje, da duševno in telesno stiskano ljudstvo ni bilo tako nevešče o krivicah, ki se mu godé, kakor bi bili to radi imeli trinoški tlačitelji. O tem so se prepričali, ko si je narod poiskal s silo duška.

Tudi naše slovensko ljudstvo je deloma že zrelo ter se zaveda svojih pravic, pa so mu znane tudi krivice, ki se godé njemu in državnemu ugledu, čeravno mu hočejo naše oblasti z zaplenjenjem političnih listov vse prikrivati. Tudi slovenski narod bo dal postavnim potom duška svoji nevolji, kar priskrbijo naši zastopniki v parlamentu. Ljudstva, kakršnega si želijo naše nemške vlade, ni več v Avstriji; tudi Slovenci nočemo več biti taki „božji voleki“.

Minoli so časi, ki je bil vsak eksekutor in vsak sodni sluga „suverena“ oseba za slovenskega kmeta, kateremu se ni smelo pogledati na prste. Ljudska nevolja je čudni element, pred katerim se stresejo krone ter so že tudi popadale na tla.

Verujemo, da vladnim pooblaščenecem ni ljubo, da je ljudstvo poučeno o njegovih delih. Ali do tega ima narod pravice, a časopisje je njegov živi posredovalec in zagovornik. Dokler pa ne bo isto uživalo ugleda, kakor oseba pooblaščenca, dotlej živimo v dobi absolutizma, kateri se je moral že povsod umakniti, kjer živijo kulturni ljudje. Za zgled nam naj bo svobodna Amerika in prerोजना Ogrska! Ljudsko časopisje v Ameriki je lahko za vladno upravo priporočilna kvalifikacija, pa tudi — modra pola

Toliko neprijetnih presenečenj, kakor jih je doživela „Domovina“ v zadnji dobi, ko je bilo izmed 12 številk zaplenjenih — sedem, ne doživeli bi niti, ko bi list izhajal v Carigradu. Namen opazujemo, pa se ne zbojimo.

Z veliko težavo se je svojedobno prelevila avstrijska vlada iz absolutizma v ustavno moderno državo. Ko bi se bilo šlo pri tem dati le Nemcem svobodnih pravic, ne bila bi se najbrže toliko zoperstavljala, ali ustava se je morala raztegniti na vse narode, tedaj tudi na večino avstrijskega prebivalstva, t. j. na Slovane. In to jo provzročalo jetičnemu starcu absolutizmu najhujših muk na „smrtni postelji“, da bo moral tudi na neljube pastorké — Slovane misliti v oporoki. Zato pa je isto v osnovnih državljan-skih zakonih in naredbah tako zvito dvoumno narekoval, da storijo zapuščinski jerobi po svojih nazorih. Ustava je pravcati netopir, za Nemce mrčes pobirajoči ptič, za Slovane — glodalna miš.

Najtežje je narekoval umirajoči absolutizem — tiskovno „svobodo“. Znano je bilo samodržcem, da po svobodnem tisku ljudstvo najprej dozori. Zato pa je naredil Bach in njegovi nasledniki v tiskovni zakon toliko usodnih vozlov, da se mora v njih vjeti vsaka napredna, svoboda razkrivajoča misel. Novi tiskovni zakon ima tedaj to prednost, da je na videz nedolžna stvarca, v resnici pa zelo nevarna prostosti besede in — osebe.

Vrhutega, da je zakon že sam ob sebi čudovito raztegljiv in v marsičem poljubno dvomljiv, dobivajo še oblastni organi, ki izvajajo cenzuro, toliko tajnih in zaupnih navodil, ukazov in naredb, da človeku ni mogoče pogoditi ravne poti, po kateri bi izpeljal politični časnik brez nezgode do svojih čitateljev.

Ni dovolj da tlači naše časopisje staroveški časniški kolek, da ga ovira nemoderna kolportaza, vlada si je najbrže še tiskovni zakon napravila uslužnim, da ji iztirjava nove davke ter omejuje svobodno mišljenje.

LISTEK.

Delta.

(Odlomek iz fizičnega zemljepisja. Sestavil Dr. O.)

V naravi moremo opazovati tvorečo in razdirajočo silo vode. Voda odnaša cele zemeljske plasti, razdira njihovo medsebojno zvezo in tvori doline. Veliki veletoki pa privražajo seboj množino zemeljskih sestavin in jih odkladajo pri svojem ustju. Skoro pri vsih večjih rekah lahko zasledujemo to zidajočo in vstvarjajočo silo. Reka, ki se izteka v mirno stoječe vodovje, ne pomeša takoj svoje vode z ono, ampak ohrani za nekaj časa svojo samostalnost. Ako se izliva v morje ali slano jezero, plava rečna voda nekaj časa na površju specifično težje morske ali slane vode. Šele za nekaj časa začne polagoma prehajati sladka voda v dele slane, dokler se obe tekočini ne spojite, in se malenkost rečne vode popolnoma v velikanski množini morski ne izgubi. Vodo reke Kongo v sredi obale zahodne Afrike, moremo na površju zasledovati še v daljavi triindvajsetih kilometrov, meja njene mešane vode pa sega še v daljavo 40—50 km.

Čim bolj deroča in silovita je reka, tem večjo množino raznega kamenja, peska, lesa in drugih stvari nosi seboj, kar pade na morskodno ob obrežju in tvori prodove in plitvine ali pa se na ednem mestu nakupiči na morskogladino. Z ozirom na te lastnosti tekoče vode ločimo dve vrsti izlivov: odprte izlive, kjer reka ali veletok seboj valeča bremena na morskem dnu odloži, in pa deltaste izlive, kjer se polagoma sklad na sklad zemlje, sestoječa iz prinesenih odkladkov viša, da vzraste na škodo morju nad njegovo gladino. Kamor se reka izteka, v morje ali jezero, imenujemo jih delte morske ali jezerske.

Prvotna raba imena „delta“ je veljala le za veletok Nil. Pazilo se je posebno na to, da je bilo ustje razdeljeno v dva ali več rokavov in tako tvortilo grško črko Δ. Da moremo govoriti o delti kake reke, moramo v prvi vrsti uvaževati svojstvo, da njeno vodovje prinaša seboj množine kamenja in drugih predmetov, katere potem pogrezuje v morje in vstvarja z zasipanjem morja novo zemljo. Sicer bi lahko o deltah govorili pri vsakem veletoku, da morju le velikansko množino vodá prinaša. Zadnje velja le o amazonskem veletoku. Vendar moderni po-

jem delte je le ustvarjajoča sila reke pri njenem ustju, ne oziraje se na obliko zadnjega. Ustje in cepljenje na več rokavov pri nekaterih rekah n. pr. pri Ebru popolnoma manjka in vendar tvorijo deltast izliv.

Oblika in sestava delte.

Največ tvarine v ta namen dajejo rečni sedimenti, pri večjih rekah droben pesek ali blato, pri kratkih obrežnicah pa debelejšé okroglo kamenje. Največje in najtežje stvari padejo takoj pri odlivu, drobneje pa odnese reke tok naprej in jih spusti v večji oddaljenosti na dno. Kar pa mogočnejše reke vsled svojega silovitega teka tudi težje sedimente še dalje valijo kakor srednje velike, in te zopet v večjo daljavo kakor plitve rečice, se na ta način odkladanje debelih in drobnih sedimentov sproti zjednači. Razven sedimentov prinašajo reke tudi ostanke lesa, vej, vlaken, ki plavajo na površju in se pozneje spremene v šoto ali druge otrpnine in pomagajo sestavljati podlago delt. Včasih se delajo pri razkrajanju organskih substanc, ki so pokrite od peska in blata, plini, ki so v mnogih deltah (posebno pri Mississippiju) dovolj prožni, da razrinejo skorjo in napravljajo majhne blatne in plinove vulkane, takozvane „mundlumps“.

Državne koristi nad vse.

Vlada ima desnico, na katero bi morala biti ponosna. Nobena desnica še ni toliko žrtvovala iz svojega za vlado in njene želje ter zahteve, kakor baš sedanja slovanska desnica.

Ne le, da ni dobila desnica nikakršnih garancij zase in za svoje narode, še grozi se ji na tihoma od sedanje vlade, da jo hoče razrušiti ter poveriti krmilo nasprotni nemški stranki, a vkljub temu stori ta desnica vse vladi na ljubo; pozablja celo naše in svoje nujne potrebe, samo da ne trpijo vladni interesi. Privržena udanost je lepa lastnost, a kakor je desnica vkljub preziranju in spletkarjenju proti njej udana novi vladi, spominja nas preveč na hišnega čuvaja, ki se dobrika svojemu gospodarju, če tudi ta vihti bič nad njim.

Kako drugače pa je delala in še dela nemška levica! S svojo obstrukcijo je zabranila rešitev najnujnejših državnih koristij. Ni bila najmanj tankovestna, da pahne s svojimi surovimi čini državo v najhujše nepravilike. V parlamentu, na javnih shodih in po svojem časopisu so brez bojzani proglašali nemški poslanci, da se ni treba ozirati na državne interese, da se Nemcem za iste ni treba brigati, dokler se ne podvrže vlada in ostale narodnosti nemški nadvladi.

Prišlo je novo, Nemcem prijazno ministerstvo, od katerega Nemci lahko zanesljivo pričakujejo, da ugotovi vsem njihovim željam, v kolikor je to vladi sploh mogoče. Vsled tega se je nemški volk pomiril ter hodi, dasi še vedno mrmraje, vendar poslušno za novo vlado. Isto pa dela tudi desnica, dasi sama ne vé zakaj.

Kaj so si vse prejšnje vlade in njeni slovanski zavezniki prizadjali, da bi omečili nemške obstrukcioniste za skupno glasovanje v prilog nujnim državnim potrebam! Nemec je ostal svojeglaven ter kričal svojo staro pesem o zatiranju nemštva in da mu narodna dolžnost brani, storiti kaj za državne interese, dokler se ne dá nemštvu popolno jamstvo.

Sedaj pa je prišla na vrsto neodložilna zadeva: volitve v delegacije. In Slovanov ni bilo dolgo prositi, zadostovalo je le priznanje od najvišjega mesta, da se smatra desnico za važen faktor in brez obotavljanja so rešili s svojimi glasovi vlado iz zagate. Ali ni bilo treba Slovanom nobenega jamstva? „Ali ni tudi slovanskim poslancem branila narodna dolžnost tako dolgo pustiti vlado v škripcih, dokler se ne izreče, da hoče na nas misliti.“

S to uslugo pa se je tudi prvokrat zadelo ob slovansko solidarnost. Čehi so hoteli po nemškem receptu se vzdržati tako dolgo volitve v delegacije, da se jim dá zadoščenje za prizadeto krivico z odpravo jezikovnih naredeb. Toda ostali slovanski tovariši, posebno še Jugoslovani so priskočili proti volji Čehov vladi na pomoč. Nemci se lahko zadovoljno smejejo, posebno zadovoljen pa je še grof Clary, kajti posrečila se mu ni le največja naloga, posrečil se mu je tudi

prvi naklep: spraviti nesporazumljenje med desnico.

Na tako desnico je pač lahko vlada ponosna, kakor je ponosen gospodar na svojega sužnja, ki mu poslušno in dobro izvršuje najtežja dela, ne da bi mu bilo za to treba kaj plačati.

Take suženjske desnice ne dobi vlada nikjer in nikoli, naj jo pa sestavlja grof Clary ali kdorbodi.

Razni pesimisti vidijo v tej naklonjenosti desnice do vlade, lepo bodočnost, češ, desnica se je s svojim požrtvovalnim činom pokazala pravo državno stranko, ki bo preživevala tudi Claryjevo ministerstvo ter bo imela v bodočem ministerstvu vodilno vlogo.

Brezpomembna je taka vloga. Podobna je vlogi vojaka, ki se bije v službi tuje vlasti, a ko dovrši svoje zmagovito delo, odslovi se ga z obljubo, da sme zopet priti, kadar ga bodo potrebovali.

Nemci in Poljaki so povdarjali, da zahtevajo državne koristi, da se izvršijo volitve v delegacije. Vse to je lahko res, in Jugoslovani so bili tudi hitro uverjeni o teh „državnih koristih“. Ali kedaj so se dali Nemci prepričati, da se jim je vклонiti državnim interesom? Zakaj bi morali ravno Čehi biti, ki bi se vpregli v državni voz, ko se jim še niti udarci niso začelili, koje so sprejeli od iste vlade, ki jih sedaj potrebuje.

Dá, mi Slovani smo še pač preveč vajeni graščinske tlake ter se ne znamo postaviti po robu. Prvi so nam državni interesi, potem ne pride dolgo nič, predno se spomnimo, da smo sami lačni in nagi ednakopravnosti.

Claryjeve spletke so se začele uresničevati. Njemu na ljubo se je opustila stvarna obstrukcija, njemu na ljubo so se pretrgale debate o vladni izjavi, a sedaj so njemu na ljubo se celó Jugoslovani odrekli vzajemnosti s Čehi ter darovali vladi roke in srce.

Pa naj še kdo reče, da ne znamo biti odločni in brezobzirni!

Časniški kolek.

V avstro-ogrski državi smo v pre mnogem oziru še tako daleč za drugimi državami, da se nas sme po vsej pravici staviti za nekak zgleđ nazadnjaštva. — To potrjuje med drugimi tudi okolnost, da se še do danes ni odpravil časniški kolek, ki je za vsako civilizovano državo pravi sramotilni znak.

Še le predzadnje ministerstvo lotilo se je resno tega nad pol stoletja na dnevnem redu stoječega vprašanja in v vseh prizadetih krogih se vzbuja nada, da se z novim letom ta ovira omike in izobrazbe, odstrani.

Ako se vprašamo, zakaj se je naša vlada toliko časa upirala izpolniti vseh opravičenih zahtev, pomisliti nam je dvojje: Prvič je državna blagajna imela od časniškega kolka znaten do

hodek; kajti od šestdesetih let narasel je dohodek iz časniškega kolka od pol drugega na dva in pol milijona goldinarjev. Drugič pa so bile skoro vse naše vlade nasprotnice omiki in izobrazbi narodov. Posluževale so se slehernega sredstva, s katerim so mogle držati prosto in manj premožno ljudstvo v duševni temi. In tako sredstvo jim je bilo posebno časniški kolek, kateremu je minilo meseca majnika t. l. 110. leto, torej častitljiva starost, ki že sme zahtevati pokoja.

Časopisi namenjeni politiki, da, celó znanstveni in leposlovnji, občutili so časniški kolek kot neko mōro, ki je bila orodje političnega varuštva in oficijelnega sovraštva do omike. Zato pa tudi niso izostale posledice. Edna izmed mnogih je bila ta, da naše časopisje nikakor ni moglo tekmovati z onim iz Nemčije in da je poslednje, posebno znanstveno in literarno, mnogokrat oviralo ali celo ugonabljalno slična domača podjetja.

Kar se je izcimilo do sedaj pri nas, bilo je mnogo dražje nego n. pr. v Nemčiji. In tako se je na umeten način delalo ovire razširjenju in silo manjšalo krog čitateljev. Kdo more tedaj trditi, da je bil časniški kolek napredku koristen? Menda ga pač ni, ki bi še zagovarjal nadaljni njegov obstoj. Potrebo za njegovo odstranitev je uvidela celo sedanja vlada, ki hoče po dolgem cincanju vendar enkrat malce odpreti vrata do neobhodno potrebne omike in izobrazbe avstrijskih narodov.

Ali s tem še nikakor ni rečeno, da bode moglo avstrijsko, zlasti slovansko časopisje, z naprej laglje spolnjevati svojo nalogo. Treba je še, da se store potrebni koraki proti neopravičenim in često smešnim zaplembam istih listov, kateri ne morejo vedno hvaliti in odobravati različne krivice in lopovščine, ki se dan na dan ne samo ponavljajo, temveč celo pomnožujejo.

Celjske novice.

(Letni občni zbor „Celjske čitalnice“) se vrši v nedeljo, dne 19. t. m. ob 8. uri zvečer v čitalniških prostorih. Na dnevnem redu so poročila raznih odsekov ter volitev novega odbora.

(Martinov večer.) Celjsko pevsko društvo in celjski „Sokol“ priredita v nedeljo, dne 12. t. m. v veliki dvorani „Narodnega doma“ občajni Martinov večer s koncertom, petjem, telovadbo, plesom itd. po sledečem sporedu; 1. Meyerbeer: „Venčanje“ iz opere „Prerok“. 2. Rossini: „Norma“, overtura. 3. Dr. B. Ipavic: „Vse mine“, mešani zbor. 4. Ziehrer: „Ponočnjaki“, valček. 5. Korun: „Idejal“, mazurka. 6. a) „Rožmarin“ b) „Vanderček“ narodni, harmonizoval Fr. Korun, mešani zbor. 7. Eilenberg: „Mlin v gozdu“, idila. 8. Mašek Korun: „Lahko noč“, podoknica. 9. Dr. B. Ipavic: „Slovo od doma“, moški zbor. 10. J. Langer: „Ribarski pohod“, koračnica. Po koncertu: 1. Telovadba celjskega „Sokola“ a) na konju; b) skupine, na lestvi 2. Prosta zabava in

Mogočnost delskih tvorenj je jako različna. Pri Nilu znaša kvečjemu 15, pri Renu nad 60, pri Rhoni nad 100, pri Padu 173 m. Mejo med rečnimi odkladki in onimi, ki jih morje samo zanese, ne moremo s popolno gotovostjo določiti, zato čitamo dostikrat tudi različne, večkrat si nasprotujoče podatke n. pr. o Missisippijevi delti.

Dostikrat nastane delta v globoko zarezanem morskem zalivu. Če je res, kar trdijo novejši geologi, da modra ilovica, na kateri leže moderni aluvijoni missisippijevi, ni popolnoma rečnega izvora, se začne delta mogočnega severo-ameriškega veletoka že pri izlivu reke Ohio. Dandanes so zasipanja morskih zalivov n. pr. na La-Plati ali Dnjestru kaj očitni. V več slučajih so pa zalivi, v katere se izlivajo reke, zaprti, kakor pri Njemenu in Nilu, z naravnimi obrežnimi nasipi, ali pa z vrstami majhnih otokov, in zaliv je v zadnjem slučaju, izvzemši nekaj lagunov, že zasut. Padovo zasipanje je obrežne zasipe že prekoračilo in njegova delta se je pomaknila naprej. Posebno drastični primeri take naprej pomaknene delte so izlivi rek Ebra, Lene in Missisippija.

Deltske pokrajine so popolnoma horizontalne ravnine, ki se ob času povodnji vedno

zvišajo in proti morju tvorijo močvirna obrežja. Ker je pa strmina zelo majhna, se tok reke vedno spreminja, ker stare struge pesek zasilje in je reka primorana si izkopati nove rokave.

Rast delt.

Najhitreje se večja delta Terekova, kajti pomakne se vsako leto povprečno za 495 m. v Kasiško jezero. Izmed večjih rek pa ona Missisippijeva najhitreje raste, vendar nikakor enakomerno na vsih izlivih. Pri Padu se opazi človeški vpliv, ki pospešuje večanje kopnega sveta. Le ta je zrastel od leta 1600 do 1807 leta za 70 m, od leta 1200 do 1600 pa le 23 m. Vzrok hitremu večanju so nasipi ob reki, ki Pad silijo, da odnaša večji del svojih odkladkov v morje. Nilova delta se pomika na leto le za 4 m v morje, kajti redna poplavljenja mu odvzamejo veliko množino sedimentov, ki tako ostanejo na kopnem. Kjer pa morje viharo ob novo nastalo zemljo vdarja, se seveda vse ali pa večinoma delo vniči. Naretvina delta v Dalmaciji se vedno manjša, in enaka bi bila usoda Renova, ki leži deloma že pod morsk gladino, ako bi je ne varovali obrežni nasipi. Delta Emse, ki je obstojala še za rimskih časov, je sedaj že izginila, in enako se je moralo zgoditi z mogočnimi deltami

Wesere, Labe in Eidera. Skoro gotovo sta imela delte tudi Hudson in Connecticut, reke na vzhodni obali Zedinjenih držav severo-ameriških.

Vsled rasti delte se lahko ustja posameznih rek popolnoma združijo, kakor n. pr. ustja Rena, Maase in Schelde, ali Ganga in Brahmaputra. Tudi dve reke se včasih v jeden širok rokav spojite, kot Euphrat in Tigris, ali pa, da nekdanj samostalne reke postanejo dotoki, n. pr. Pont, Donava ali Red River Missisippija.

Zemljepisna razširjenost delt.

Podmorski odkladki na odprtih ustjih imajo večkrat tako popolno deltino obliko, da jih kar naravnost imenujemo podmorske (submarine) delte. Vsaka nadgladinska delta mora biti najprej podmorska in se more v posebnih okoliščinah iz nadgladinske v podmorsko izpremeniti. Vprašanje je, pod katerimi pogoji ostanejo rečni odkladki podmorski, in kedaj vzrastejo nad morsk gladino. Da posegajo splošno delujoči vzroki vmes, se razvidi že iz skupnega pojava obeh vrst. Deltska obrežja so n. pr. rusko in vzhodno sibirsko obrežje ob ledenem morju, jugo-vzhodno azijsko od Rumenege morja do Bengalskega zaliva, severni del vzhodnega obrežja južne Afrike, obala Guinejskega zaliva, obrežja Črnega in Sre-

ples, pri kojem svira godba na lok. Začetek ob 8. uri zvečer. — Vstopnina za osebo 30. kr. Z ozirom na ogromne stroške za vzdrževanje godbe in nabavo potrebščin za isto se preplačila hvaležno sprejemajo. K obilni udeležbi vabi vlnudno odbor

(Koncert celjske narodne godbe na „Martinov večer“ v „Narodnem domu“ v Celju.) Na drugem mestu prijavljamo spored tega koncerta, kateri se vrši v veliki dvorani „Narodnega doma“, prvokrat pod vodstvom novega kapelnika g. Fr. Koruna in s sodelovanjem drugih celjskih slov. društev. Celjski Slovenci smo ustanovili in vzdržujemo to godbo le z največjimi denarnimi in drugimi žrtvami. Napredek godbe in uspehi pa so tudi taki, da radi in s ponosom doprinašamo te žrtve, kajti godba je strogo pravilno organizovana in igra ravno tako na pihala kakor na godala, tako, da se jo lahko vsi štajarski Slovenci v vseh slučajih in pri vseh prilikah poslužujejo, obstoji zdaj iz 22 uniformiranih mož in jo vodi absolviran konservatorist. Z ustanovitvijo te godbe, katera ni ustanovljena le za celjske in druge bližnje, temveč za vse štajarske Slovence, smo postali tudi v tem obziru od naših nasprotnikov popolnoma neodvisni in nam tudi v prihodnosti ne bo treba pri raznih važnih prilikah, velikih slavnostih itd. naročevati jako drage vojaške ali pa civilne godbe iz Zagreba. Kdor tedaj želi to jako lično uniformirano godbo slišati in videti v obeh oddelkih, to je pri igranju na godala in pihala, ima na „Martinov večer“ najlepšo priliko, ker bo igrala v obeh oddelkih. Nadejamo se tedaj, da bo slavno domače in zunanje občinstvo rado pripoznalo veliko važnost te godbe in se bo koncerta prav mnogoštevilno udeležilo, kajti vstopnina je tudi tako mala da vsak lahko to stori. Od odbora smo tudi naprošeni naznaniti, da znaša vstopnina za dijake, vojaške do narednika in redne ude ter rodbine udov celjskega „Delavskega podpornega društva“ za balkon le 20 kr., sedeži na balkonu pa tudi 30 kr. To na lepakih po zmoti ni bilo naznanjeno.

(Zaupnico in pohvalo celjskemu poslancu Pommerju) je poslalo društvo trgovskih pomočnikov celjske okolice. Ta pohvala je bila tudi priobčena v nemški „vahtarci“ kot izraz vseh trgovskih pomočnikov. Da temu ni bilo tako, pove nam nastopna izjava, katero smo sprejeli od narodnih trgovskih pomočnikov v omenjenem društvu s prošnjo, da isto priobčimo. Glasi se: Izjava. Podpisani trgovski pomočniki usojajo si na dopis celjske tetke „vahtarce“ sledeče oprekati: Mi se nikakor ne strinjamo s pismom, ki ga je poslal gospod „Obmann“ Kukovič na državnega poslanca dr. Pommerja, ker smo si svesti, da imamo v državnem zboru slovenske svoje zastopnike, kateri nas bodo vselej podpirali. Gospod „Obmann“, bodite prepričani, da se večina vaših savinjskih tovarišev ne strinja z vašimi nazori, kar se je pokazalo pri zadnjem

zborovanju trgovskih pomočnikov celjske okolice. Obžalujemo iz srca gospoda „Obmanna“ in njegovega vrlega, mlečnega „Ausschussmitglieda“, da sta pozabila besede slavnega slovenskega pisatelja Koseskega:

„Biti Slovenske krvi,
Bodi Slovencu ponos!“

Sv. Pavel pri Preboldu, dne 7. nov. 1899.
Albin Mikuš, Franc Vrečko, Franjo Šeligo,
Ivan Klančnik, itd.

Zopet zaplemba!

Današnja številka „Domovine“ nam je zopet zaplenilo državno pravdnništvo. Zaplenjene so nam vse notice in dopisi, ki govorijo o slovenski organizaciji v boju z nemško in nemčursko konkurenco. Zaplenili so nam razglas, da se je v Celju ustanovila velika narodna zadruga na delnice za železno trgovino, ki je že kupila dr. Srebetovo hišo ter začne kmalu poslovati; zaplenili so nam popolno nedolžno objavo, da pred nemškimi trgovinami še vedno postajajo vozovi slovenskih odjemalcev z dežele. Še bolj nedolžna je notica, da je trgovec Srimz odpustil svojega slovenskega trgovskega pomočnika. Naravnost neumevna nam je pa še zaplemba notice „Celjskih Nemcev — Galgenhumor“, v kateri se pripoveduje, kako je neka narodna šivilja zavrnila nemčurskega komija pri Schmidlu na prigovarjanje istega, naj kaj kupi v omenjeni trgovini. — V dopisu iz Laškega trga je zaplenjeno poročilo, kako so slovenski okoličani dosedaj bogatili ondotne nemškutarske trgovine ter naznanilo, da se je v Laškem trgu ustanovila slovenska posojilnica, v katero trumoma prihajajo prihranjeni stotaki. Nadalje se poroča, da so si Slovenci tam ustanovili tudi kmetijsko in konzumno društvo ter kupili v ta namen gostilno „hotel Floser“. In vsega tega ne pusti državno pravdnništvo, da bi prišlo med svet, da bi naše ljudstvo zvedelo o lastni organizaciji.

Priporočamo našim čitateljem, da beró naš današnji uvodni članek „Tiskovna svoboda“, potem bodo vsaj deloma razumeli, proti kakšnim duševnim in gmotnim ujmam se imamo boriti. To je že deseta konfiskacija našega lista v primerno prav kratki dobi. Ako se nas nujno ne zavzame kateri naših državnih poslancev, preti nam od naše cenzure — pogin.

(Tankovesten nemški trgovec.) Tukajšno sodišče je obsodilo nemškega trgovca Karbeutza (pri „čebeli“) zaradi krivega pričanja v štiri tedensko ječo poostreno s postom. Znanemu trgovcu Kuttlerju je pomagal Karbeutz spravljati zapadlo blago „na varno“. Ko je sodišče začelo sumiti o tej nepoštenosti, poklicalo je Karbeutza na odgovor, a ta je pri trikratnem zaslišanju trdovratno tajil vsako zvezo s Kuttlerjem. Sodišče pa se je v kljub temu prepričalo, da ga je Karbeutz nalagal ter ga obsodilo v štiritedensko ječo. Kuttler je dobil tri mesece ječe. Karbeutz se je izgovarjal, da se je „ženi-

ral“ izpovedati resnico, ker bi vsled tega njegovo poštenje in premoženje trpelo. Sedaj mu bo poštenje čisto in trgovina priporočena, ko bo zobal štiri tedne ričet.

(Grožnja gornještajarskih „todlnov“.) V Brucku na Muri je bil pretečeno nedeljo shod, na katerega je prišel tudi Wolf. Deželni poslanec Walz je zagrozil, da hoče v bodočem zasedanju dež. zbora provzročiti zoper dr. Serneca, zaradi celjskih dogodkov, škandal, kakršnega še Gradec ni doživel. Pa tudi Gornještajarci ne jedó tako vroče juhe, kakor se kuha!

(Diktator Oechs.) Kar je Wolf za nemške skupine v državnem zboru, to je slaboznani Oechs za celjsko nemštvo. Le na njega se je treba obrniti — seveda pravijo s primernim „bakšičem“ — ako kdo želi kaj doseči, ali odvrniti od sebe maščevanje. To je znano tudi nemški(?) ženski krojačici Sadnik v Graški ulici. Poželela si je namreč prostore, katere je pred letom najel narodni krojač g. Jos. Hočevar ter porabil za urejevanje novega stanovanja nad 200 gl. Omenjena krojačica (modistinja) se je obrnila na Oechnsa kot svojega zaupnika in ta je na svoj način vplival na lastnico biše, da je res Hočevarju prostore odpovedala.

Volitev v okr. zastop celjski.

V ponedeljek dne 6. t. m. volili so veleposestniki 10 zastopnikov v okrajni zastop celjski. Pri tej volitvi zmagala je narodna stranka sijajno; kajti narodni kandidati so dobili po 40 glasov, nasprotni pa le 19, tisti, ki so imeli največ glasov; ostali pa po 14, 13 in še manj glasov. Izvoljeni so torej bili gg.: Vitez pl. Berks, graščak na Blagovni in državni poslanec; Franc Ogradi, opat v Celju; dr. Josip Serneč, odvetnik v Celju; Peter Majdič, posestnik paromlina; Jakob Janič, graščak v Freienbergu; dr. Juro Hrašovec, odvet. v Celju; Franc E. Fridrich, veleposestnik v Mirasanu pri Petrovčah; dr. Ivan Dečko, odvetnik v Celju; dr. L. Filipič, odvetnik v Celju; Josip Širca, župan v Žalcu.

Kmečke občine, ki so volile dne 9. t. m. pa so izvolile naslednje kandidate: Norbert Zanier, trgovec v Št. Pavlu; dr. Lav. Gregorec, kanonik pri Novicerkvi in državni poslanec; Lovro Baš, c. kr. notar v Celju; Martin Lednik, „Erber“ Mali Pirešici; Franc Stožir, vel. pos. v Trnovljah; Franc Praunseis, vel. pos. v Št. Jurju; Dragotin Hribar, lastnik tiskarne v Celju; Jože Lipuš, posestnik in župan v Višnjivasi; dr. Josip Vrečko, odvetnik v Celju in Anton Koren, župan v Petrovčah. Volitev bila je ednoglasna.

Nasprotniki so gojili živo upanje, da pri tej volitvi bodo vendar le Slovence spravili v manjšino, ter dobili spet vajeti v okrajnem zastopu v roke, da bodo v slavo Bismarcka in Nemčije svoje „modrosti“ uganjali. Še par dni pred volitvijo raznesli so glas, da jim še samo dva glasa, namreč glas g. Engelna na Tebarjih in glas nekoga Slovenca manjkata, potem je zmaga njihova.

dozemskega morja, jugovzhodno obrežje Baltiškega morja in ona ameriškega osrednjega morja in še več drugih. Obratno pa imajo Iaba, Kerka, Bug i. dr. odprte izlive, čeprav se na deltskih obalah v morje iztekajo, in zopet so ustja Inda, Shatel-Araba, La Plate, Rena izgledi deltskih tvorb na obrežjih, ki so drugače popolnoma brez delt.

Do sedaj še ne poznamo vpliva, ki bi povzročil samo ta ali samo oni način rečnega izliva. Gironde, ki donaša v morje 66 krat več sedimentov, kakor delto tvoreča Visla, ima vendar odprto ustje. Laba in Wesera imate strmeji tok kakor mnogo deltskih rek in vsled tega lahko odkladate veliko več tvarine ob ustji, a delt ne tvorite. Mirno in leno se pa valita Nil in Donava, velik del trdnih sestavin pustita na kopnem, a njih ustja sta mogočni delti. V globočini morja zidajo obrežnice med Toulonom in Genuo novo zemljo, med tem ko Themsa v plitvini le peščene prode nareja. Obrežni nasipi niso nikakor pogoj tvorbi, kar je razvidno iz tega, da se mnogo delt izven njihovega okrožja podaljša. Drugačno pa je vzhodno obrežje Zedinjenih držav, ki je polno lagunov, med katere se izlivajo mogočni veletoki. Misliti bi mogli, da

silno plimovanje deltino tvorbo ovira, a ni temu tako, ker bi potem Ganges, Indus ali Niger nikdar ne tvorili delt. Nasprotno imata pa Murray in Columbia odprta izliva, čeprav je ravno na teh obrežjih plimovanje zelo slabo. Zanikati pa ne moremo, da ne vpliva plimovanje na obliko estnvarijev ali deltnih rokavov, v katere dostikrat zažene morske valove. Med tem ko leti rečno vodo navzgor potiskajo, hoče zadnja se razširiti v toliko, kolikor je izgubila na globokosti. Rokav se pri tem lijakasto razširi ne glede na to, je-li izliv odprt ali deltast. Toda vsi lijakasti zalivi (n. pr. La Platski) niso delo rok in torej ne rokavi.

Tudi obrežni toki ne ovirajo niti tvorbe delt niti slednje sami tvorijo. V obližji reke Mozambique se izliva Sambesi z delto in Limpopo brez nje in enak slučaj je pri rekah Orinoco in Amazona na južnoameriški obali, ki jo obkroža južno-polutni morski tok. Vetrovi povečajo hitrost reke in njeno moč, ako vejejo v dolini navzdol, medtem ko v nasprotni meri ovirajo rast deltino, čeprav je ne morejo zabraniti. Tudi smer rečnih rokavov pri izlivu je večkrat posledica vladajoče smeri vetrov. Odklon

Rodanovih rokavov na vzhod provzroča le močni mistral. *)

Misel, da je geografična razširjenost delt posledica premembe gladine, ni povsem utemeljena. Očividno je res, da pozitivne izpremembe morske gladine na tvorbo odprtih izlivov in negativne na tvorbo delt zelo mnogo vplivajo. Vendar se ne pokažeta nikdar oba pojava istočasno. V delti Pada, Njemena, Rena, Ganga in Mississippija so našli pri vrtnanju v večjih ali manjših globočinah sklade šote in drevesnih debel v nekaljenem redu ležeče. To moramo razlagati le tedaj, ako se odločimo za pozitivno premembo gladine. Drugače so pa kraji, kjer je delovalo dvignjenje zemlje, brez delt, tako pacifisko obrežje v Ameriki ali reke Amurja.

Skupno delovanje različnih faktorjev, od katerih eden je tudi sprememba gladine, provzroča zemljepisno razširjenost delt. V posameznih slučajih ne moremo ločiti glavnih vzrokov od stranskih, ali pospešujočih in ovirajočih momentov. Za to je treba specialnih in podrobnih razmišljanj. Sedaj niti reči ne moremo, ali se geologom in geografom kedaj posreči, najti edini vzrok obeh vrst izlivov, odprtih in deltastih.

*) Mistral je severni ali severozapadni veter.

Pa pokazalo se je, da je to bila sama izmišljena laž, da bi begali z njo naše volilce, ter dajali pogum svojim že vsled vednih porazov nezaupnim volilcem. Laž njim ni nič pomagala, kajti privlekli so končno sicer g. Engeln na volišče, pa vkljub temu so vjeli vsega skupaj le 19 glasov, torej za 22 premalo.

Skušali so pa celjski Nemci še tudi z zvižajo, da bi privabili nekaj naših volilcev na svojo stran. Pisali so namreč nekaterim našim volilcem, da oni hočejo voliti poleg 6 Nemcev tudi 4 Slovence in sicer g. Franc Kartina iz Št. Jurja, Jurija Planinška in Antona Kudra iz Levca, ter Martina Bincljina iz Trnovelj, češ, ti bodo nad tako „milostjo“ celjskih nemških mogotcev kar postali mehki, kakor vosek, prišli se za to veliko „čast“ ponižno zahvalit, volili seveda sami z Nemci, in še par prijateljev potegnili seboj, ter tako pomogli na pol poginjeni nemškutarski mrhi zopet na noge. Če bi namreč Nemci dobili v velikem posestvu 6 zastopnikov, v veliki trgovini jih pa imajo čisto gotovih 10, v mestu Celju 6 in v trgu Vojniku enega, pa imajo 23 zastopnikov, Slovenci pa bi jih imeli le 17. Če so pa tudi Nemci tako preklicano „modri“, pa Slovenci tudi niso kar tako zabiti, da ne bi koj vedeli, kam pes taco moli. Omenjeni slovenski volilci so torej vsi izven Martina Bincljina, kateri se je takrat, Bog ve zakaj, kujal, ter v zapečku ostal, prišli na volišče, ter volili odločno, pa ne z Nemci, ampak s Slovenci. — Čast tem vrlim možem! Ko so se volilci zbirali, bilo je naših kar vse črno; in vsem se je videlo že na obrazih, da vedo, da bodo zmagali; nemški volilci pa so kapljali, kakor kaplje iz praznega soda, in še tem se je videlo, da nimajo nič kaj veselja in korajže iti v volilni boj, kamor sta jih gonila njihova kolovodja dr. Jabornegg in dr. Mraulag, češ, da gre vse dobro, da bo že šlo, med tem ko je bolj izkušeni šentpeterski Lenko odkimal, rekoč: motita se prijatelja, ako mislita, da bo šlo tako lahko. In res ni šlo. Propali so, tako sijajno, kakor še do zdaj ne; niti ene tretjine vseh oddanih glasov niso imeli! Slovenci smo torej lahko ponosni in veseli, na tako sijajni zmagi!

S posebnim veseljem nas pa navdaja še okolnost, da tokrat ni bilo niti ednega kmeta več, kateri bi bil pozabil svoj rod, ter hlapčeval tistim Nemcem, ki so vso sodrgo in tolovaje iz mesta Celja in sodrgo iz drugih mest spustili na Slovence ob priliki prihoda čeških visokošolcev v Celje dne 9. in 10. avgusta t. l. — Ne en slovenski kmet se ni našel, kateri bi potegnil na nemškutarsko stran! Slava torej našim vrlim slovenskim kmetom, kakor sploh vsem, kateri so po svojih močeh pomogli, da se je volitev dne 6. in 9. t. m. se skončala za Slovence tako sijajno in krasno!

Spodnje-štajarske novice.

(Duhovniške premembe.) Za kaplana v Brežice je prišel dosedaj vpokojeni kaplan č. g. Franc Lom. Mariborsko škofijstvo je poslalo abiturijenta Fr. Lukmana v Rim, da dovrši na zavodu Ungarico Germanicum bogoslovne in modroslovne študije.

(Osebna vest.) Udom izpraševalne komisije za učiteljsko usposobljenost je imenovan č. g. Ivan Vreže, veroučitelj na mariborskem učiteljskišču.

(Imenovanje.) Pravni praktikant pri graškem dež. sodišču dr. Jakob Cović Plenkovič je imenovan avskultantom.

(V Grižah) se vrši v nedeljo, dne 12. t. m. popoldne ob 3. uri v korist bralnega kmetijskega društva velika tombola z mnogovrstnimi dobitki, h kateri se občinstvo vljudno vabi. Odbor.

(V Braslovčah) se je ustanovila dne 15. vinotoka „Kmetijska zadruga“. Ko je g. I. Kač razložil pomen in koristi kmetijskega združevanja, vpisalo se je takoj 112 udov, ki so vsi tudi vplačali dotične prispevke. Po vpisovanju udov volil se je koj društveni odbor, in so bili soglasno izvoljeni sledeči gg: Florjan Rak, predsednikom; Franc Prislan, podpredsednikom; Franc Sporn, tajnikom; Franc Korun, blagajnikom ter Franc Rojnik, Jožef Grab, Matevž Perger, Ivan Sternad in Anton Virant, odbornikom. V odboru

so moči, ki imajo glavno zaslugo za ustanovitev društva in so nam najgotovješi porok, da bodo tudi skrbeli za njega razvitek.

(Iz gornjegrajskega okraja), osobito iz občin Rečica in Kokarje se kar trumoma izseljujejo močje in mladeniči v Ameriko. O novem letu gre tudi več žen tja. — Bog daj, da bi izseljenci našli tam obilo kruha, katerega že tukaj primanjkuje. — V začetku oktobra je v Ameriki umrl nagle smrti Jože Irner iz Trnovca (Kokarje). Bil je šele par dni tam, ter v rudniku delal. Kar mu postane slabo, gre iz rudnika, pade in — umrje. Lahka mu tuja zemlja!

(Zvest sin matere in domovine.) G. R. iz Vojnika dela kot pomočnik v neki tovarni v St. Gallnu na Švicarskem. Te dni je poslal svoji materi za god nekaj denarja ter ji pisal med drugim tudi te besede: „Za ta denar, katerega Vam pošljem si Vi morate pri g. Br. nakupiti kave, sladkorja in drugih potrebnih reči. Pa to zahtevam od Vas, da od mojega poslanega denarja ne smete niti ednega krajcarja znositi vojniškemu nemčurjem, Bog obvari! Ko ravno nemčurji v Celju in drugod Slovence pretepavajo in pobijajo, kakor berem v časnikih.“

(Dobrsne toplice) je obiskalo letos 1315 kopališčnih gostov, med temi je bilo 601 Štajarcev, 689 iz različnih avstrijskih kronovin, a 25 iz inozemstva.

(Na Frankolovem) vršile so se občinske volitve dne 22. septembra t. l. Županom pa je bil po žrebu med Dominikom Bezenšek in dosedanjem županom Štefanom Jakup zopet izvoljen zadnji.

(Orožniki iz Štajarske in Kranjske) so odpotovali te dni v celih oddelkih na Češko.

(Pri Sv. Jederti nad Laškim) se je na prizadevanje ondotnega rodoljubnega župnika Vaclavika ustanovila čitalnica. Če bo ista prospevala, popravljeni bodo grehi, katere je zasekal šentjederški nadučitelj s svojo nemškutarijo med mlajši naraščaj. Zadnji čas pa je tudi, da priskrbijo ondotni Slovenci neznačajnemu svojemu nadučitelju — potni list.

(Za nemški pouk v čadramski šoli) se v Oplotnici posebno trudi g. Fr. Jonke, ki ni župan ne župana namestnik, pač pa sin nekega iz Kočevja privandranega krčmarja, ki se tudi zvižaje v dosego svojega namena posluži.

(Predsedništvo konjiškega učit. društva) naznanja cenjenim društvenim udom, da se bo dne 16. t. m. pred zborovanjem ob 9. uri dop. v farni cerkvi v Konjicah darovala maša za dušnico za pokojnega nadzornika in društvenega častnega člana, P. Leitgeba.

(Poročil se je) gosp. Karol Sima, trgovec v Poljčanah, z gospico Emo Elsbacher, iz Laškega trga.

(V Studenicah pri Poljčanah) je pogorel v torek, 7. dan listopada meseca tržan Kodrič p. d. Zigerl.

(Plesne vaje) prično se v konjiški čitalnici vsako sredo in soboto ob 8. uri zvečer, na kar opozarjamo posebno zunanje člane.

(Martinov večer) priredi konjiška čitalnica na čast vseh udov Martinov v nedeljo, dne 12. t. m. s petjem, godbo in drugo zabavo. Pristop imajo le udje čitalnice.

(V Slovenski Bistrici) se snuje čitalnica ter so dotična pravila od c. kr. namestnije že potrjena. Osnovni zbor se vrši prihodnjo nedeljo, dne 19. novembra t. l. popoldne ob 3. uri v posojilničnem poslojnu pri g. Petru Novaku in sicer v za to pripravljenih društvenih prostorih s sledečim dnevnim redom: 1. Prečitanje pravil. 2. Sprejemanje udov. 3. Volitev odbora. Po zborovanju prosta zabava. K temu zborovanju se vabijo vsi rodoljubi iz mesta in okraja, sosebno pa obrtniki in posestniki. Osnovni odbor.

(Izseljevanje na Nemško) v rudokope na Vestfalskem vrši se v veliki meri; delavci kmetški in rudarji gredo iz spodnještajarskih krajev kar trumoma v imenovane nemške rudokope, kjer je precej dobro plačilo. Doma pa bi jim letos trda predla, ker je bila bolj slaba letina in ker je po nekod toča pobila n. pr. v kozjanskem okraju, Na Nemškem pa radi tega pomanjkuje rudarjev, ker se nemško ljudstvo seli baje v Ameriko še v večji meri, kakor Slovenci, katerih pa letos tudi veliko svojo domovino zapuša.

Na podlagi § 19 t. z. nagovorim sprejem naslednjega popravka v Vaš list:

Ni res, da, kakor stoji v Domovini dne 8. septembra t. l., sem jaz vdeležil Celjskih izgrediv, da sem tačas pridno pljuval, hajlal in udrihal po Slovencih z debelo gorjače in popolnoma neresnica, da bi se sam hvalil, da sem par Slovencev naklestil. Spoštovanjem

Julius Habel asistent

V Zidanemmostu, dne 4. Novembra 1899

Dostavek. Nismo sicer dolžni priobčiti navedenega popravka, toda storili smo to, da se vidi bedarija podpisanega hujskača. Kar smo mi o njem pisali, je do pičice vse res in navedemo lahko zanesljive priče, ki vse potrdijo, da se je ta hajlovec res sam hvalil, kako je zasramoval in udrihal po Slovencih. Prav je tedaj, da se je sam oglasil, da se prekmalu ne pozabi njegovo prošluto ime in nasilno postopanje.

(Mila jesen.) Iz Trbovelj nam je poslal prijatelj cvetočo jablanovo vejico, pa tudi v celjski okolici se naletijo razvite cvetlice, ki cvetó sicer le spomladi ali poleti; celó zrele jagode smo videli te dni na Dolinarjevem posestvu za sv. Miklavžem. Iz vseh znakov prorokujejo stari ljudje vlažno zimo brez velikega mraza.

(Načelnikom okrajnega zastopa v Sevnici) je cesar potrdil ondotnega župana Mija Starkla.

(Zažgala) se je pri Sv. Marjeti pri Ptujtu šestletna pastirica Korparjeva. S starejšo sestrico sta si na paši zakurile in deklica je prišla z obleko preblizu ognja.

(Za ohranitev Mitrasovega tempelna v Hajdininu pri Ptujtu) je nakazalo štajarsko namestništvo 600 gl. podpore, da se zgradi nad starinsko najdbo posebno poslopje.

(Vremenska postaja na Cvenu) beleži v mesecu oktobru: Povprečna toplina 6.3° C. Najvišja toplina dne 2. ob 2 h. p. m. 21.6° C. Najnižja toplina dne 27. ob 7 h. p. m. 2.2° C. Največ padavin dne 7. 25.4 mm. Vsota padavin 32.4 mm. Število dni s padavinami 2, z meglo 12. Povprečna oblačnost 2.6. Prvi mrzaz dne 9.

(Ustrelil se je) na dan Vseh svetnikov v mariborski infanterijski vojašnici prostak E. Budna, doma iz Negove.

(Maribor, bodi ponosen na svoje germanške sinove!) Celje ima svoj „Bismarckplatz“, Ptuj ga ima tudi, le mariborski mestni očetje še niso dosedaj pogrešali te velevažne naprave. Ali kakor je svoječasno dr. Stepischnegg v „vahrtarci“ dramil svoje kolege v občinskem svetu s krepkimi sunki v „nemška“ rebra, dokler niso „iz lastnega nagiba“ prekrstili prostora pred kolodvorom v „Bismarckplatz“, tako so dobili tudi mariborski očetje ne baš rahel sunek od svojih nemških sinov, ki študirajo na graški univerzi. Imena teh „junakov“ pa so: Med. Špitzy, mech. Kratina, iur. Wressnig (Breznik), iur. Proddnigg, med. Tertsch (Terč), mech. Vesel, mech. Vogrin, med. Urbaček, tech. Žezulka, Likavec, iur. Petrovič itd. Kdor prebere imena teh pristnih Germanov ter premisli, da so grozilno resolucijo sklepali v — vinskem mesecu, ta bo pač razumel strah, ki se je polotil mariborskega mesta ob Dravi in njega upraviteljev.

(Šulferajnska šola v Št. Ilju v Slov. gor.) je sprejeta v javno oskrbovanje. S tem se je posrečila par ondotnim nemškutarjem njihova nesramna nakana. Šolo je ustanovil nemški „Schulverein“, a nemčurski agitatorji, kakršen je cirkovski župan Reppnigg, so z laskanjem in silo pripravili uboge slovenske viničarje, da so pošiljali svoje otroke v ponemčevalnico. Po preteku petih let so se začeli sklicevati omenjeni agitatorji na zakon, češ, da je imela šola povprečno na leto 40 otrok. In deželna vlada je seveda z veseljem priskočila, a sedaj se ta mrčes ne bo dal tako zlahka odpraviti. Da, naše meje so v skrajni nevarnosti!

(Odbor. akad. tehn. društva „Triglav“ v Gradcu) za zimski tečaj 1899/900 voljen na občnem zboru dne 28. m. m. se je sestavil nastopno: Predsednik: iur. Rasto Pustoslemšek. Podpredsednik: med. Albin Jesih. Tajnik: med. Branko Žižek. Blagajnik: iur. Vladimir Serbec. Knjižničar: phil. Zvonimir Majžer. Gospodar: iur. Rudolf Sark. Odb. nam: iur. Otmar Golob. Revizorja: iur. Dragotin Podgornik, iur. Fran Ratej. Častni sod: iur. Anton pl. Pantz, iur. Ljudevit

Brence, iur. Miloš Vehovar, med. Vinko Hudelist in phil. Davorin Majcen.

(V smrt na vešalih) je obsodilo graško porotno sodišče 41letnega Blaža Žitnika, doma iz Črešnjevca pri Radgoni, ki je dne 8. septembra t. l. v Semriachu na grozoviti način ubil sohlapca Lacknerja.

Ljudsko štetje — pred pragom!

S predležčimi vrsticami hočemo opozoriti vse merodajne naše kroge na priprave, ki se v totranski državni polovici že delajo za ljudsko štetiljenje l. 1900, in ki ima biti 31. de cembra imenovanega leta do zadnje točke končano.

V kratkem se prične torej štetje — Slovencev kot Nemcev in drugih narodnosti v naši državi in rubrika 11. v popisovalnih polah za to štetje je tista varčna postojanka, za katero se nam gre; ta bo obsegala namreč takozvani „občevalni jezik“. Veliko se je od gotovih krogov nam Slovincem vsako desetletje škodovalo pri tem štetju. Tisoči in tisoči Slovencev so se zgubili in skrčili v posameznih kronovinah nam v škodo, pa samo zato, ker nismo bili dovolj pazljivi in samozavestni ljudje pri tem činu. Takemu samooblastnemu postopanju in mrevarjenju se mora zdaj konec narediti ter skrbeti za to, da se slovenska armada v Avstriji izkaže v polnem številu! Politični uradniki in nam nasprotni župani so postopali napram Slovincem pri zadnjem ljudskem štetju tako samovoljno, da se je tej drznosti kar čuditi. Skrbimo za to, da se l. 1900 pri štetju Slovencev taka manipulacija več ne zgodi. Naše število naj pride polno na dan in slovenski svoj občevalni jezik poudarjamo tako pred okr. glavarji, dvor. svetniki itd. kot pred ministri in vlado na Dunaju. Kdor bo tu nas tlačiti in za grlo tiščati hotel, tistemu pokažimo svojo — veljavo in zavest!

Druge slovenske novice.

† Dr. Janko Pajk.

Po dolgi mučni bolezni je preminil v noči 7. t. m. v Ljubljani umirovljeni gimnazijski profesor gosp. dr. Janko Pajk, star 62 let. Pokojnik je bil plodovit slovenski pisatelj, ki je izdajal svoječasno v Mariboru leposlovna in znanstvena lista „Zora“ ter „Vestnik“. Prva leta njegovega učiteljevanja je moral namreč zaradi svoje narodne odločnosti pretrpeti toliko vladnih preganjanj, da je za nekaj let popustil profesuro ter prevzel v Mariboru vodstvo tiskarne. Pozneje je zopet nastopil službo profesorja, ter je služboval v Kranju, Brnu in na Dunaju. Lansko leto je vsled bolezni stopil v pokoj ter se preselil v Ljubljano, kjer mu je sin profesor na ženskem učiteljski. Spisal je brezštevilo znanstvenih in narodno-gospodarskih razprav. Leta 1872 je izdal svoje „Izbrane spise“. Njegova soproga, s katero je živel vedno v pravi idealni zakonski ljubezni, je znana slovenska pesnikinja in pisateljica Pavlina Pajkova. Nevstrašenemu redoljubju in slovenskemu učenjaku: blag in trajen spomin!

(Osebna vest.) Zdravnik g. dr. Iv. Robida je imenovan ordinarijem dež. blaznice na Studencu pri Ljubljani. Dosedanji sekundarij v dež. bolnici v Ljubljani dr. Votočka se je nastanil kot zdravnik v Kobaridu.

(Umrovljen je) fin. nadkomisar g. Jos. Svoboda pri ljubljanskem pristojbinskem uradu.

(Umrla je) v Ljubljani dne 5. t. m. gospa Karolina Bleiweis plem. Trsteniška, soproga pokojnega voditelja Slovencev dr. Jan. Bleiweisa in mati sedanjega ljubljanskega podžupana. Doživela je redko starost 88 let. Bila je vsestransko priljubljena in visokočislana. Blag ji spomin!

(Ljubljana) šteje sedaj 36.854 prebivalcev.

(Umrl je) v Ljubljani dne 2. t. m. v ondotnem Leonišču umirovljeni župnik č. g. Jak. Gruden. R. i. p.!

(Deželna razstava na Kranjskem) se namerava v teku prihodnjega leta v Ljubljani

otvoriti, če bodete država in dežela pripomogli s potrebnimi prispevki.

(Prenovljenje župne cerkve.) Pri Sv. Jakobu ob Savi v ljubljanski okolici bodo prenovili župno cerkev.

(Židje na Kranjskem.) Naseljevanje istih se polagoma uresničuje ter pokupujejo po deželi razna posestva. Kaj pa dela „Naša straža“?

(Premogokopi in graščine na Dolenjskem) prehajajo v — nemške roke. Veselo znamenje?!

(Ubil se je) v Št. Vidu pri Ljubljani Janez Rozman, padši z lestve nad podom.

(Požar.) Preteklo soboto popoldne zanetili so ogenj otroci pri posestniku Ivanu Cirmanu, Podgoro št. 20 tik St. Vida nad Ljubljano. Ogenj je nastal v s slamo in ajdo napolnjenem, sedem okenj dolgem kozolcu. Pod, šupa, hlev, mesnica z vsem orodjem, založena drvarnica in vsa s slamo, steljo in senom natlačena gospodarska poslopja so pogorela. Škoda znaša nad 2000 gl. Zavarovan je bil imenovani posestnik baje le za 1000 gl.

(Državno podporo) v znesku 400 gl. je dobila kmetijska podružnica v Vinici za napravo trtnice.

(Ustrelil se je) v Brnu vojak Fran Rajšek, doma iz Rašice pri Trebelnem.

(Na Dolenjsko) se je vrnilo ravnokar iz Amerike 60 izseljencev. Agentje so jih pripeljali za dober denar čez morje, v Ameriki pa jim niso pustili izstopiti, ker niso imeli v redu potnih listov.

(Konsumno društvo v Radečah) prosi nas naznaniti, da nikakor ne mislijo razpustiti društva, ker ima društvo 200 udov in je v lastni hiši. Govorice o razpustu niso resnične.

Načelstvo.

(Pedagogičsko društvo) v Krškem name rava izdati knjigo z naslovom „Učiteljski pravnik“, to je navodilo, kako naj učitelji svoje pravice branijo.

(Predrzní Cigani.) -V Tihí dolini pri Mačkovicu so napadli pretečeni teden Cigani žagarja Jos. Molk iz Planine, ga oropali ter mu prizadali več ran s kamenjem in noži. Predrzne roparje že imajo pod ključem.

(V Borovnici) je umrla gospa Frančiška Verbič. Rajna gospa bila je velika dobrotnica in znana ne le po Kranjskem temveč tudi pri nas na Štajarskem in Hrvatskem. Blag ji spomin!

(Koroški deželni zbor) se skliče še pred koncem t. l., da sklene potrebno glede pokritja velikega pomanjkljaja v deželnem fondu l. 1899 in 1900. Deželni blagajni je namreč odpadlo v tekočem letu 46.800 gl., a za prihodnje leto je primanjkljaj preračunjen na 94.000 gl. Znano je, da se Korčki ni dovolilo, da bi zvišala deželno naklado na pivo od hektolitra na 1 gl., ravno tako se je nasproti sklepu deželnega odbora dovolila dež. naklada na žgane pijače ne 20, temuč le 10 gl. od hektolitra. Na omenjene dohodke je deželna uprava računila ter na ta račun napravila večje izdatke.

(Imenovanje) Računskim oficijalom pri tržaškem namestništvu je imenovan asistent g. Josip Planinc; kanclistom pri dež. sodišču v Trstu pa je imenovan pisarniški vežbenik gospod Jos. Sever.

(Umrl je) v Dolini pri Trstu ondotni župnik in dekan č. g. Ivan Varl. N. p. v m.!

(Uboj.) V Cerovljah na Krasu je ubil v pijanosti Miha Legiša svojega tovariša Frana Legiša.

(„Javni mir in red“ na — grobovih.) Na goriškem pokopališču je strgal mestni policaj z groba slovensko trobojnico. Tudi na pokopališče že sega — cenzura!

(Zadušila sta se v Vrtojbi) na Goriškem dva mladeniča pri čiščenju stranišča. Izhlapeči amonijak ju je zadušil.

(Mandat odložil.) Slovenski državni in deželni poslanec grof Alfred Coronini naznanja, da hoče odložiti obojni mandat, ker se mu gabi najnovejši razpor ter nima upanja na pozitivne uspehe. Vrhutega pa, da je še bolehen ter slovensčine nezmožen. Goriški Slovenci ga bodo najbrž z zaupnicami pregovorili, da tega ne stori.

(Za gimnazijo v Gorici) se potegujejo na vse kriplje Italijani, da se potalijani. Italijani dobro računajo, da se ne bo mogla v Gorici

dolgo več vzdržati nemška gimnazija, ker nemškega prebivalstva ni; samo pri svojih računih so pozabili, da ne tvorijo večine na Goriškem Italijani, nego — Slovenci, kateri edini imajo tudi pravico zahtevati, da se jim uredijo srednje šole po potrebi.

(V Krku) se je nastanil novi hrvaški odvetnik g. Ante Antončič.

Državni zbor.

Po več nego tedenskem odmoru se je sešel v ponedeljek, dne 6. t. m. zopet državni zbor. Sestavil se je najprej tiskovni odsek, kateremu je predsednik grof Dzieduszycki, poročevalec pa poslanec Sokolovski. Isti ima važno nalogo, odstraniti časniški kolek. Pripravljenih je bilo za to sejo več vladnih predlogov, med njimi tudi zakon gledé zvišanja državnega kredita za pariško razstavo od 1.200.000 na 1.500.000 gl.

Na dnevnem redu je bilo nadaljevanje debate o nujnih predlogih za odpravo § 14. Pri tem so se Nemci zopet pokazali prave hinavce. Koliko so rogovili zaradi tega paragrafa, dokler so bili Slovani pri vladi, a sedaj pa, ker imajo svoje ministerstvo z grofom Claryjem, postali so tudi prizanesljivi proti ustavnemu vplivu usodnega § 14. Pri glasovanju za odpravo omenjenega paragrafa so se nemške skupine ali odstranile iz zbornice ali se vsaj v glasovanju cepile. In vendar so svojedobno napovedali v svojem binškoštnem programu neizprosni boj temu paragrafu. O nemška doslednost in „Gemeinbürgschaft“! Za nujnost v tej zadevi so bili vsi slovenski poslanci razun Poljakov.

Poslanec Iro s tovariši poda predlog, naj se ona zemljišča, katera je poplavila letošnja povodenj, pomaknejo na nižje tarife gledé čistega dohodka.

Poslanec Schönerer s tovariši podaja poziv na skupno ministerstvo, naj isto varuje nemški „uradni jezik“.

Poslanec Resel in tovariši zahtevajo zboljšanje gmotnega stanja diurnistov, poštnih in brzojavnih manipulantov in eksekutorjev.

Za sejo v sredo dne 8. t. m. je bila na dnevnem redu debata glede odgovora pravosodnega ministra na interpelacije o dogodkih pri zadnjih demonstracijah na Češkem. Prijavilo se je k stvari nad 100 govornikov.

V seji tiskovnega odseka dne 7. t. m. je bila vladna predloga glede odprave časniškega kolka. Isti dan se je sestavil tudi budget odsek ter izvolil svojim načelnikom posl. Zaczeke, ter ostali odseki.

V seji državnega zbora dne 8. t. m. je predložil finančni minister vitez Kniaziolucky državni praračun za leto 1900. Isti izkazuje 1.585.403.933 kron pokritja ter 1.585.811.822 kron potrebščin, tedaj preostanka 407.889 kron. — Začela se je debata o izgrediv na Češkem. Prvi je govoril poslanec Zaczek.

Vojna v Afriki.

Bitka pri Ladysmithu pretečeni teden je bila zelo velikanskega obsega ter je spravila Angleže v največjo zadrego. Res je igrala Angležem v marsičem tudi usoda. Angleški general White je pred bitko opazoval iz zrakoplova bursko pozicijo na hribu blizu Ladysmitha. Drugo noč so se hoteli Angleži v temi približati burskim taborom. Pod neko strmino pa so začeli pripravljati Buri valiti skale na angleške čete. Nastala je splošna zmešnjava. Angleške mule, ki so nosile strelivo in provijant, so se plašile ter zdirjale s tovari Burom v roke. Razvila se je ljuta bitka, ki je prenehala ter se zopet ponovila, a Angleži so se morali udati, ker jim je kmalu zmanjkalo streliva. Angleži so zgubili 3500 mož, ki so deloma mrtvi, deloma pa v burskem vjetništvu. Samo oddelek angleškega generala Charltona, katerega celega so Buri zajeli, je brojil 800 mož. Trdnjava Ladysmith je za Angleže zgubljena, a Buri so se polastili tudi trdnjave Colenso ter imajo v rokah železnico v Pietermaritzburg in Durban. Tudi brzojavno in telefonsko zvezo so Buri pretrgali Angležem v Ladysmithu, tako, da je londonska vlada v najhujših skrbeh, ker ni nikake najnovejše vesti iz bojišča.

Do usodnih bitk pri Ladysmithu so že izgubili Angleži skupno v tej vojni 133 častnikov in 783 mož; poročilo pa je seveda sestavljeno po angleških uradnih podatkih.

Edina rešitev za Angleže bi morda bila pridobitev portugalskega pristanišča Delagoa. Sicer je svoječasnno Angleška se častno zavezala, da si ne bo pridobivala ozemlja v bojne operacijske namene, toda angleškim obljubam nikdo ne verjame. Portugalska vlada je baje pripravljena prodati Angležem omenjeno pristanišče, ki bi peljalo Angleže takorekoč v srce burskega ozemlja. Zatrjuje se vendar, da hočejo Francoska, Rusija in Nemčija z ugovori to nakano Angležem zabraniti. Vrhutega razsaja okoli Delagoa-pristanišča že dalje časa kuga, katero bi Angleži zanesli v notranje pokrajine.

Tudi Buri niso ostali v zadnjih dveh bitkah zmagovalci brez večjih zgb. Iz njihovih vrst je bilo 73 ubitih ter 200 ranjenih. Zgubili so tudi par sto konj. Burski general Koch, ki je bil v bitki pri Elandslaagde ranjen, je umrl vsled ran.

Angleški vojni minister je pozval pod orožje 35 bataljonov milice, to je navadne vojske.

Druge avstrijske novice.

(Poroka nadvojvode Franca Ferdinanda.)

Avstrijski prestolonaslednik nadvojvoda Franc Ferdinand se baje v najkrajšem času poroči s češko grofico Chotek. To stori baje nadvojvoda, ko bi se moral vsled tega tudi prestolonasledništvu odpovedati; vendar se še sedaj razlagajo pragmatični zakoni njemu v prilog, češ, da vkljub neednaki zvezi lahko postane vladar tako v Avstriji, kakor tudi na Ogrskem; pač pa bi bili otroci iz tega zakona izključeni od prestolonasledništva. Hrvaški listi poročajo, da se je poroka že vršila te dni na Ogskem.

(Poroka princesinje vdove Štefanije) se je odložila, ker se bo še poprej poročila njena 16letna hčerka Elizabeta.

(Veliko učiteljsko zborovanje) se je vršilo pretečeni teden na Dunaju. Zastopano je bilo učiteljstvo vseh kronovin. Zastopnik slovenskega učiteljstva je bil ljubljanski učitelj g. E. Gangl. Skupno so protestovali zoper § 55. drž. šol. zakona. Podala se je tudi posebna deputacija k naučnemu ministru Hartelu. V deputaciji je bil tudi omenjeni slovenski zastopnik. Minister je deputacijo prijazno sprejel ter ji dal zagotovil.

(Telesno kazen v ljudskih šolah na Tirolskem) so hoteli pri zadnji deželnošolski konferenci zopet uvesti. Vsi ednaki predlogi so bili odklonjeni ter se je samo sklenilo, da je § 24. držav. šol. zakonika v toliko popolniti, da se dá učiteljstvu sredstvo, braniti se pred dejanskim žaljenjem učencev.

(„Skromne“ želje moravskih Nemcev.) Sedaj so si pozeleli Nemci na severnem Moravskem, naj se jim ustanovi v tem delu dežele popolnoma nemško okrožno sodišče, pri katerem bi se smelo nastavljal le nemške uradnike, katerim ni treba prav nič poznati češčine. Občinskim predstojništvom naj se ob enem podeli pravica, da takoj ugovarjajo, ako bi se nastavljal nenemški uradnik. Odprava jezikovnih naredeb je pač spravila Nemce ob vso pamet, da ne poznajo več mej dostojnosti.

(Odvetniško vprašanje na Hrvaškem.) Nedavno se je vršil v Oseku shod hrvaških odvetnikov, ki zahtevajo preustrojitev v odvetništvu ter so se posebno odločno uprli vladni nakani, naj bi se podredila banu moč podeliti odvetniško pravico.

(Slovaki na Ogrskem.) V Turčanskem Sv. Martinu so ustanovili Slovaki društvo za podpiranje slovaške literature in izdavanje cenih knjig za ljudstvo.

(Prvi mažarski ženski profesor.) Naučni minister je imenoval gospico dr. Barbara Tedeschi pravim profesorjem na italijanski gimnaziji na Reki. To je prva ženska, ki je v področju ogrske krone dosegla profesorsko dostojanstvo.

(Ogrski državni zbor) je začel posvetovanje o štirimesečnem provizoriju. Pri tej priliki je izjavil ministerski predsednik Szell, da je pogodba iz leta 1867 trud tristoletnih bojev, zaradi tega se je hoče ogrska vlada i nadalje krepko držati ter ne trpi pri tem nobenega zunanega vpliva. Levica je govorniku hrupno ugovarjala.

Ogled po širnem svetu.

(Srbski kralj Aleksander) je bival pretečene dni med potom v Meran tudi par dni na Dunaju. Politični krogi so pripisovali njegovemu bivanju na Dunaju veliko važnost, toda cesar ga niti sprejeti ni hotel, dasi je baš isti čas sprejel grškega kralja. Različna so ugibanja, zakaj je naš cesar odklonil sprejem. Nekaterniki celó trdijo, da je prišel kralj Aleksander snubit cesarjevo vnukinjo Elizabeto, o čemur pa, da nočejo na dunajskem dvoru ničesar vedeti.

(V Črnogori) se je začelo vsestransko agitirati, naj se nič ne naroča iz Avstro-Ogrske, naj črnogorski trgovci niti ne naročajo blaga po posredovanju avstrijske mornarice, temveč naj naročajo potrebne predmete naravnost iz Italije. Črnogora se najbrž huduje nad Avstrijo, ker je ta pretrgala z njo poštno zvezo.

(Slovenci v nemških rudnikih.) Iz štajarskih rudnikov je odpotovalo več sto Slovencev na Prusko. Samo v Osterfeldu jih je sprejetih 120. Na naše delavce so nemški delavci zeló nevoljni, ker so ti pridnejši in z manjšo plačo zadovoljni. Zato pa posestniki rudnikov odpovedajo domačinom delo ter sprejemajo na njih mesto Slovence. Slovenskim rudarjem se bo tedaj dokaj boriti proti spletkam užaljenih domačinov.

(Rusija) je kupila od Španije pristanišče Cento v gibraltarski ožini Sredozemskega morja v sporazumljenju s Francijo.

(Otoki Samoa) pripadejo, izvzemši otoka Tutula, vsled pogodbe med Angleško in Nemčijo zadnji velevlasti. Pričakujejo samo še, da pritrđijo sklenjeni pogodbi tudi Zedinjene države Severne Amerike.

Dopisi.

Od Sv. Ane nad Teharji. Prav dolgo Vam že nisem nič sporočil, je-li gospod urednik? Pa ne zamerite, bil sem namreč dalje časa bolan in sem mogel v mojem brlogu ostati. Zato Vam pa hočem danes na kratko vse dogodbe preteklosti od tukaj naznaniti. Kakor sem Vam že pretečeno leto o izidu naših občinskih volitev poročal in kako so me takrat iskali, kje in kdo da sem: Mavhar, Janezek itd., ravno tako so me tudi pred kratkem iskali Lentek, Šalnik, Tinč in pa Muktar paša. Pa kaj menite, g. urednik, kaj so hoteli od mene? — Vem, da ne boste mogli zlahka uganiti, zato pa Vam hočem jaz pomagati. Sicer mi je jako težko takšne zlobne in peklenke nakane teh možicelnov ponavljati — meni kot puščavniku, ki poštenost čez vse ljubim, vendar pa jih hočem Vam kot mojemu staremu prijatelju in poštenjaku zaupati. — Ko so me pred mojo kolibo, na solncu se ogrevajočega našli, mi vsi štirje prikimajo, da naj vstopim z njimi v svoje stanovanje, ker mi imajo nekaj prav skrivnega povedati. Tedaj jih peljem v mojo sicer ubogo, vendar pa povsem pošteno stanovanje, in me Lentek tako-le nagovori: „Kakor ti je že morebiti znano, smo mi tožili sedanjega teharskega župana na „Landesaušus“, ker je obč. tajniku neko denarno globo vrnil, katero je bil, kakor ti je že znano, radi divjega zakona Jakelna pri sodnji plačal, potem čevljarju ravno tako, na katero je bil taisti radi razžalitve moje bivše visoke časti kot „Bürgermajstra“ obsojen in pa, ker je obč. „aušuse“ radi njihovih zamud ob priliki uradovanja g. geometra iz obč. blagajne primerno odškodoval. Sicer sem tudi jaz poprej tako ravnal, pa nič ne de, mi nismo s tem zadovoljni. Sedaj pa je „Landesaušus“ to našo ovadbo tako rešil, da mora sedanji župan ves ta denar v obč. blagajno povrniti. Jaz sam rečem, da je sedanji župan pošten in varčen mož z obč. denarjem, pa vkljub temu ga moramo pri ljudeh očrnuti, in še ga bodemo povrh na „krvavo rihto“ tožili in rekli, da je on ta denar iz obč. blagajne poneveril. — Lahko si predstavljate, g. urednik, kako je bilo meni pri srcu pri tem napovedanju, da, reči moram, da so se mi noge tresle. Pa to še ni vse, temuč še nadaljuje: „Ker smo mi sedaj župana in ves njegov odbor pred svetom očrnil in če tudi po nedolžnem, bodo sedaj vsi po več mesecev zaprti, moral se bode tedaj v kratkem času sedanji obč. odbor razpustiti in nove volitve vršiti, pri katerih pridemo zopet mi nemčurji na krmilo. Mi

tudi znamo drugače z obč. denarjem ravnati, kakor ravna sedanji občinski odbor. Mi bodemo štorovsko šolo v občinsko oskrb vzeli, bodemo zopet kaj „puvali“, kar sedanji odbor itak ne razume; on le samo denar od leta do leta na kup spravlja. Mi tudi dobro vemo, da imate vi veliki vpliv pri ljudeh, nam zamorete sedaj veliko pomagati, da bodemo tem ložje pri sedanjih volitvah zmagali.“

Čez par dni po vidim Lenteka in Šalnika, ki sta se vsa žalostna in potrta iz Celja proti Teharjem pomikala. Pravica in resnica sta zopet zmagali, teharskemu županu in njegovemu odboru se ni nič zgoditi moglo, ker je celjsko državno pravdnništvo tožbo od tukajšnjih nemčurčkov že v koš zavrglo. Nakana vragova je torej vničena — hvala Bogu — čast župana in odbora je rešena!

In še nekaj Vam moram, g. urednik, prav zanimivega povedati. Bilo je to eno pretečenih nedelj, ko je bil Janezek s svojim sinčkom, o katerem zlobni jeziki pravijo, da bi se mu boljše vsestransko pristojalo, če bi šel ribniško suho robo po sveti nosit, kakor da misli dohtar postati, kateri pri vsaki priliki, če imajo Slovenci kako veselico v Celju, tja zahaja in tam s celjskimi nemčurji hajla ter poštene Slovence tepe, za študiranje pa itak sposobnosti nima; kako bi tudi! Hoče Nemeč biti, pa je pri maturi v nemškem jeziku „padel“. — Imel je Janezek ta dan tudi svoje nadepolne hčerkice seboj, to svojo rodbino je pripeljal v gostilno g. Cajhna. Ker pa je bilo ta dan kakor po navadi precej celjskih Slovencev tamkaj, jim je bil Janezek dobro došel. S klici: „Proč z ribniškimi Prusaki!“ prepodili so to nepotrebno zalego.

Jaz pa sem si pri tej priliki mislil: Janezek, Janezek, kako si ti tvoje otroke vzgojil, to prusaško mišljenje še ti ne bode v grobu miru dalo; pa ne vem, če se ne zna uresničiti.

Laški trg. Vsaka sila do vremena. Dovolj dolgo smo potrpežljivo prenašali vnebovpijočo krivico, katero so nam delali laški nemčurji. Kolikokrat nam je donela iz gostiln na ušesa veleizdajska „Wacht am Rhein“, kolikokrat smo gledali, kako so korakali celó šolski otročaji nedeljo za nedeljo nakiteni z frankfurtarskimi trakovi na čelu laških „fajerberkerjev“ med divjim vpitjem „Heil und Sieg“. Za vse to se nihče še zmenil ni. Pustili smo jih popolnoma pri miru, dasiravno bi bili imeli pravico zahtevati, da se na naših slovenskih tleh nimajo pravice tako obnašati. Ko smo pa lani ob priliki sv. birme postavili za to slovesnost na cerkvenih tleh maj s slovensko zastavo, koliko neprilike nam je napravljala nahujskana tržka fakinaža, siloma so nam odstranili slovensko zastavo. Tako, med tem ko sme na naših slovenskih tleh vsak otročaj nositi veleizdajsko frankfurtarico, bi ne smeli mi na svojih domačih tleh razobesiti svoje zastave? In ko je letos obhajal svojo novo mašo sin iz stare občespoštovane tržke rodovine, niso dopustili ti nemčurjski „privandrovci“, da bi se bil postavil gospodu novomašniku slavolok, kar se stori v zadnji podgorski vasi, dasi se jim je zatrdilo, da ne bo niti edne slovenske zastave, tako da se je moralo vse omejiti le na domačo hišo. Tako kruto ravnanje žali naše verno slovensko srce. Seveda so morali v svoji predrznosti ustanoviti tudi podružnico zloglasne „Südmarke“, nam tako sovražnega društva, ki ima namen slovenske kmete pripravljati ob posestva in jih spravljati v nam sovražne roke.

Zaplenjeno!

Zaplenjeno!

Sv. Jurij ob Taboru. Dne 22. oktobra priredilo je tukajšnje prostovoljno gasilno društvo v prostorih g. Ivana Brišnika veselico s prav zanimivim sporedom, kar je privabilo mnogo domačega in sosednjega občinstva, vrli Vrančani in celo daljni Celjani posetili so nas ob tej priliki.

Ko je g. Apat ml. v kratkih, a jedrnatih besedah razložil važni pomen gasilnih društev in vse zbrane goste pristrčno pozdravil, začne se tombola, pri kateri gotovo ni manjkalo šaljivih prizorov. Ker je bilo mnogo dobitkov, bili sta dve tomboli in končno še dražba nekaterih smešnih dobitkov. Potem je sledila šaloigra „Napoleonov samovar“, ki je kot noviteta povzročila mnogo zanimanja in vsled svoje originalnosti še več burnega smeha. G. Drenovec s svojimi „izvirno zgodovinskimi starinami“; gosp. Otrobar, sloveči pesnik izvirnih varijant in parodij s svojo preljubeznjivo soprogo Ambrozijo; g. Jesihar, slavni govornik v obstrukciji in opoziciji, le v zadevah Vinka Loziča generalni govornik pro; stari spekulant Neroda in seveda zaljubljeni parček g. Vladimir in Ljudmila, ki sta skrivaj pridno „bombončke lizala“ — zabavali so nas prav izborno. Med posameznimi odmori poskrbela je za zabavo narodna godba in po oficijelnem sporedu vršila se je prosta zabava in ples.

Ker se je ta veselica dobro obnesla in požarni brambi gmotno precej koristila in tudi v narodnem oziru dosegla svoj smoter, bilo bi želeli, da se tudi v predpustnem času „zopet zberemo“ kakor je vedno trdil slavni Jesihar, in v to pomozi Bog!

Narodno-gospodarske novice.

Ustanovljajmo ljudske knjižnice!

(Napisal cand. iur. Vekoslav Kukovec.)

Vprašanje, od kod naj ljudske knjižnice dobe denarnih sredstev za nakup knjig ali na kak način naj si knjige nabavijo, rešiti bode različno. V nekaterih krajih bode ugodnejša ta, v drugih zopet drugačna pot. Omenjamo, da je, kakor splošno znano, marsikateremu slovenskemu bralnemu društvu ta ali drug zavod ali slovenski rodoljub brezplačno poklonil znatno število poljudno pisanih knjig. Ker o veliki potrebi in važnosti bodočih ljudskih knjižnic resničen prijatelj naroda ne more dvomiti, našlo bi se jih prav gotovo tudi ob tej priliki mnogo, ki bi radovalno darovali v ta namen kako knjigo. Zato dosežejo oni, ki se potrudijo svoji ljudski knjižnici na tak način pridobiti koristnih knjig, v mnogih slučajih brez dvoma lepih uspehov. Ker bi nove knjižnice bile neprecenljive koristi vsemu prebivalstvu svojega okrožja, dali se bodo ob primerni skrbi ustanoviteljev vsaj naprednejši slovenski občinski zastopi pregovoriti, da ob sklepu svojih letnih računov odločijo po petak ali dva tudi za nakup knjig za svojo ljudsko knjižnico. Ako v občinski blagor žrtvujejo stotake za stavljenje novih cest ali za naročitev novih cerkvenih orgelj, kako bi se mogli braniti, da kaj malega dajo za tako vsem občanom pač nič manj koristno napravo? Ravno tako bi se naše hranilnice in posojilnice in drugi denarni zavodi ob vsaki priliki naj opomnili, da je njihova narodna dolžnost, pospeševati ljudske knjižnice. Najbolj uspešen in znaten bi pa utegnil biti način nabiranja prispevkov, katerega še posebej priporočamo: prirejajo naj se namreč povesod, kjer je ljudske knjižnice treba, javne uprizoritve,

predavanja, koncerti in veselice, katerih čisti dobiček bodi že naprej namenjen za nakup knjig za ljudsko knjižnico. Na Češkem in Moravskem prirejajo zlasti dijaki skoro v vsaki vasi predavanja in zabave ter ob vsaki priložnosti nabirajo prostovoljne prispevke v korist tamošnjih ljudskih knjižnic. Akoravno se ne nabere bogve koliko, vendar se misel mora imenovati prav srečna in je končni uspeh nazadnje prav dovoljen. Upamo, da bodo naši rodoljubi ta zgled, ki je tako simpatičen, pridno posnemali, saj večji ali manjši uspeh zagotovljen jim je že v naprej, in blagor marsikaterega soobčana bode sad takega plemenitega delovanja. Slednjič pa smatramo za dolžnost naših čitalnic in bralnih društev, da pridržijo pač svoje bralne sobe in časopise svojim članom, kateri jih plačujejo, društvene knjižnice pa otvorijo za vse rojake, ki jih žele knjige čitati, to je, da jih izpremene v javne ljudske knjižnice. To ne bode nasprotovalo njih končnemu namenu, ampak ga bode še le pospeševalo. Knjige, ki leže po čitalniških omarah, ne da bi jih kdo čital, podarili so čitalnicam razni rodoljubi in narodni zavodi v ta namen, da jih narod čita, in krivično je, zaklepati jih onim, ki ne morejo biti člani čitalnic in bralnih društev. Knjige so namenjene ukaželjnemu narodu: dajte torej narodu, kar je narodovega!

Evo torej nekoliko migljajev, kako bi se na lahek način dalo nabaviti dovolj dobrih knjig za posamezne ljudske knjižnice. Dobrih, pripristemu narodu potrebnih in torej za naše ljudske knjižnice primernih knjig ni bogvekoliko. Ako pomislimo, kako cene so knjige dandanes in ako upoštevamo, koliko moramo za marsikatero drugo narodno pridobitev duševno in gmotno žrtvovati, tedaj se nam tudi ustanovitev tako važnih in koristnih ljudskih knjižnic nikakor ne more in ne sme dozdevati nedosegljiva.

Z ustanovitvijo knjižnice pa naloga nikakor ni izpolnjena, kajti ali knjižnica svoj namen doseže ali ne in v koliko ga doseže, to je v prvi vrsti odvisno od uprave knjižnice in zlasti od usposobljenosti knjižničarja. Knjižničar, ki deli čitajočemu občinstvu iz ljudskih knjižnic duševno hrano, mora dobro poznati če ne že celo slovstvo, tedaj pa vsaj ono, kar ga obsega ljudska knjižnica, katero upravlja. Le v tem slučaju mu je možno delovati, v kaki vrsti naj posameznikom izposoja knjige, da jim bode njih čitanje koristno. Ona nesrečna metoda čitanja, da sledi na „Tisoč in edno noč“ Prešern, da se danes čita „Cvet in sad“ in jutri Robinzon, to čitanje brez smeri in brez prehoda ne le nič ne koristi, ampak izpreminja nadebudne mlade ljudi v sentimentalce in sanjače. Da knjižničar svoj namen doseže, mora biti več svetovalec svojih čitalcev in njih učitelj in vzgojitelj. Zato pa mislimo, da bi vloge knjižničarjev pri bodočih slovenskih ljudskih knjižnicah ne mogel prevzeti nikdo sposobnejši, nego so učitelji slovenskih narodnih šol. Trdno upamo, da se torej naši narodni učitelji z navdušenjem lotijo tega neizmerno važnega posla ter da porabijo lepo priliko, da kot vestni upravitelji ljudskih knjižnic vplivajo na smer duševnega razvoja našega naroda.

Omenimo na kratko nekatere važne po drobnosti knjižnične uprave!

Zelo zaslužno delo bi storil dober veččak v slovenskem slovstvu, kateri bi izdelal točen seznamek vseh do sedaj izdanih poljudno pisanih knjig, ki bi po svoji vsebini bile priporočati našim ljudskim knjižnicam. Tak seznamek obsegajoč v posebnih strogo ločenih oddelkih knjige leposlovne, poučne, gospodarske vsebine itd., bil bi nekak vzor upraviteljem posameznih knjižnic ter bi jim pri nakupovanju in razvrstitvi knjig njih posel znatno olajšal.

(Konec sledi.)

Razne stvari.

(Minister, nasprotnik steznika.) Romunsko ministerstvo je izdalo vsem ženskim učiliščem naredbo, s katero prepoveduje učenkam nositi steznik (moder). V razlogih navaja, da je znanstveno in po izkušnjah vsakdanjega življenja dokazano, da je steznik škodljiv zdravju, ker ovira razvoj telesa in svobodno delovanje nežnih delov oprsa.

(Vprašanje o koledarju na Ruskem) Kakor smo poročali svojedobno, je imela posebna komisija proučiti vprašanje, kako bi se na Ruskem uvedel naš koledar. To vprašanje je bilo toliko važneje, ker bo z novim letom razloček med starim in novim štetjem znašal že 13 dni. Uspeh posvetovanj je neugoden. Komisija je izjavila, da ne more združiti prazniških dni po obeh koledarjih. Predlagala pa je, naj se odsih dob na javnih listinah in privatnih pismih na Ruskem stavlja poleg stare dnevnicke tudi dan po koledarju.

(Luccheniju se godi dobro.) Morilec naše cesarice dobiva za zajuterk 1½ litra kave ali pa, kedar mu ta ne diši, čokolado. Opoldne mu dajejo 1 liter sočivja (fižola, zelja itd.) Ob četrtkih in sobotah dobiva juho in 300 gramov mesa s salato ali krompirjem. Vsaki večer ima juho ter vsaki dan 650 gramov kruha. Kedar je po dnevu kaj delal, mu dajo tudi 2 decilitra vina. Marsikateri delavec lahko zavida Lucchenija.

Koledar.

Petek (10.) Andrej Avel, spozn.; Trifon, muč. — Sobota (11.) Martin (Davorin), šk.; Antenodor. — Nedelja (12.) 25. pobinkošna. Martin, pap. muč. — Ponedelj. (13.) Stanislav Kostka, sp. — Torek (14.) Venerand; Serapijon, muč. — Sreda (15.) Leopold, vojvoda; Jedert, dev. — Četrtek (16.) Edmund, škof; Otmar, opat. — Ščip 17. ob 11. uri 24 minut dop.

Loterijske številke.

Trst 4. novembra 1899: 29, 58, 17, 83, 37.
Linc „ „ „ 81, 38, 1, 62, 2.

Poštna upraviteljica

sprejme se z dnem 1. januarja 1900 za pošto Dol pri Hrastniku. Ponudbe naj se pošljejo do 10. decembra t. l.

Franc Majcen, poštar.

Učenca

za mešano trgovino sprejemem 1. januarja 1900. Imeti mora posebno veselje do trgovine, in prav dobro šolsko spričevalo ter biti poštenih starišev.

V moji trgovini dobiti je vedno prav lepo predivo, klg. po 36 kr. in lepa ovčja volna, klg. po 80 kr. — Za obila naročila se priporoča

Franc Majcen

(341) 3—1

trgovec.

Razglas.

Posojilnica v Mariboru podela za šolsko leto 1899/900 iz ustanove rajnega gospoda Franca Rapoc-a visokošolcem devet štipendij v znesku po 150 gl. a. v.

Pravico do teh štipendij imajo dijaki slovenske narodnosti, posebno iz mariborskega in šoštanjkega okraja in tudi taki, ki se po dovršenih naukih pripravljajo za stroge skušnje v dosego doktorata.

Prošnje za štipendije, obložene s krstnimi listi, spričevali uboštva, spričevali o skušnjah in z indeksi vložiti naj se pri posojilnici v Mariboru do 20. novembra 1899.

V prošnji naj se tudi omeni, uživa li prosilec že od drugod kako podporo in v katerem znesku.

V Mariboru, dne 29. oktobra 1899.

(310)

Ravnateljstvo.

Gostilna

na primernem kraju se išče na račun, v najem, ali pa za kupiti. — Ponudbe na

J. Zakošek

(345) 1

Dobrna (Neuhaus).

Razglas.

Posojilnica v Mariboru odda svojo

gostilno v Narodnem domu

v Mariboru v najem (zakup).

Natančne ponudbe o obsegu in pogojih najema pozvedeti je v pisarni g. dr. Jerneja Glačnik-a v Mariboru.

V Mariboru, dne 6. novembra 1899.

(344) 1

Ravnateljstvo.

Gostilna in mesarija.

V večjem slovenskem trgu Spodnjega Štajarja odda se stara dobro obiskana **gostilna** na račun, ter **mesarija**, ki se že mnogo let v isti hiši izvršuje,

(342) 2-1 pod ugodnimi pogoji v najem.

Kje, pove upravništvo «Domovine» v Celju.

Redka ugodnost za priženitev!

V prijaznem trgu na Dolenjskem tik farne cerkve, se išče za prodajalno z mešanim blagom v dobrih razmerah od 20 do 30 let star mladenič.

Glavni pogoji so marljivost in razumnost v vseh trgovskih strokah. Želelo bi se nekaj premoženja. Oni z dežele imajo prednost. Slike se diskretno vračajo.

Resne ponudbe naj se pošiljajo pod šifro: „83“ na upravništvo tega lista. (335) 3-2

Postranski zaslužek, trajen in rastoč, ponuja se spoštovanim, deloljubnim in stalno naseljenim osebam s prevzetjem zastopa domače zavarovalne družbe prve vrste. — Ponudbe pod „1798“ Gradec, poste restante. (155)

300 hektolitrov letošnjega, domačega naravnega vina

se proda. — Kdor ga želi kupiti, naj vpraša pri upravništvu tega lista pod „S. S. 1.“ (329) 3-3

Za prodati

je par malih mlinskih valjarjev št. 0 v prav dobrem stanu, skoro novih za nizko ceno. — Sprejme se tu tudi (330) 3-3

DEČEK

star 15—16 let v učenje umetnega mlinarstva. Kje pove upravništvo našega lista.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani.

Vplačani zadružni deleži gl. 45.080. — Promet od 1. oktobra 1898 do 1. oktobra 1899 gl. 2.058.685-94. — Skupna aktiva gl. 302.643-53.

Sprejema: hranilne vloge po 4½%, vloge na tekoči račun po 3½% od dneva vložitve do dneva vzdige.

Izposoja se na menice in na personalni kredit proti obrestim po 5% do 6% brez kakih stroškov.

Urduje se vsaki dan ob navadnih uradnih urah: Dvorski trg št. 3.

(315) 6-5

Hotel Liebold

Dragotin Doljan v Zagrebu.

Popolno renoviran hotel. — Krasne prostorne sobe. — Največji komfort. — Voz omnibus pri vsakem vlakcu. — Cene primerno nizke. — Pristna hrvatska in inozemska vina. — Prava, okusna hrvatska kuhinja.

Rojakom Slovencem priporočam se za mnogobrojni obisk. Vsakdo, ki je obiskal moj hotel, bil je zadovoljen.

Z velespoštovanjem

Dragotin Doljan, hotelir.

(284) 10-9

(327)

Mlad mož

čedne postave, poštenega obnašanja, v dobri službi na tujem, se želi poročiti s pridno deklico ali mlado vdovo, katera bi imela nekaj premoženja. Oglasila je poslati na upravništvo „Domovine“ v Celju, pod imenom „Iskren“.

Divji kostanj

kupuje

(346) 1

Josip Matič

trgovec, Celje, Kolodvorska ulica.

Šolske zvezke

za ljudske šole ima v lastni zalogi trgovina

Dragotin Hribar-ja
Celje

Rotovška ulica št. 2.

Morie Rauch

steklar v Celju, Rotovška ulica št. 4.

Priporoča sl. občinstvu steklene erke v raznovrstnih barvah, kakor: črne, bele, emajlirane, zlate in srebrne, jako pripravne za napise pri trdkah in reklamah; prav lepe in cene. — Gostilnam posebne izjemne cene pri vrčih, steklenicah, kupicah, krožnikih, skledah itd. iz porcelana ali kamenine. Prevzame vsakovrstna steklarska dela, kakor: šipe pri hišnih in cerkvenih oknih, strehah itd. po neverjetno nizkih cenah. Razpošilja steklo, porcelan, ogledala, podobne, svetilnice itd. kakor tudi olnate barve za takojšnje rabo, ki se brzo posuše.

Na razpolago ima tudi najlepši blešči povlak, brunolin in vse vrste lakov. Prosim, da se prepričate z naklonjenim mi obiskom.

(306) 6-5

M. Rauch.

Mieika, kaj pa neseš?

Suhe gobe!

Kam?

U Celje!

Komu?

Veš, tistemu Antonu Kolencu!

Kje pa je ta?

U „Narodnem domu“!

On kupuje vse, kar le imaš za prodati, ter plača najdražje! Svetujem ti, pojdi tudi ti k njemu, pošteno ti bode postregel, kakor je sploh pri Slovenceh navada!

Oelzova kava

je vsak dan bolj priljubljena ker napravi zdravo, slastno in tečno, užitno in hranilno. kavo

Rdeči zavoji z belim trakom.